Kvalifikuotas elektroninis parašas
GRETA RANONYTĖ
2026-10-21 19:22:36 GMT+3
Paskirtis: Parašas
Powered by Dokobit

LFA Lithuanian Fintech Association

Lietuvos bankui
prieziura@lb.lt

2026 m. spalio 21 d. Nr. S-113

Kopija DGadeikis@lb.lt

Siunčiama el. paštu

DĖL SUTELKTINIO FINANSAVIMO PASLAUGŲ TEIKĖJAMS TAIKOMOS VIDAUS AUDITO FUNKCIJOS

Lietuvos Fintech asociacija (toliau – Asociacija) kreipiasi dėl Lietuvos banko organizuotų susitikimų su sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjais (toliau – SFPT), kurių metu buvo nurodyta užtikrinti, kad SFPT vidaus kontrolės sistemą papildytų vidaus audito funkcija (įdarbinant ar perduodant šią funkciją trečiajai šaliai). Šis nurodymas buvo suformuotas vadovaujantis 2002 m. rugsėjo 10 d. Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymu Nr. IX-1068 (toliau – FĮĮ), atsižvelgiant į tai, kad sutelktinio finansavimo paslaugos yra finansinės paslaugos (3 straipsnio 1 dalies 21 punktas), o finansų įstaigos veiklos vidaus kontrolę užtikrina vidaus kontrolės sistema ir nepriklausoma, tinkamai veikianti vidaus audito tarnyba (23 straipsnio 1 dalis). Informuojame, kad dalies SFPT, kurie veikia tik pagal šią licenciją (t. y., neveikia kaip tarpusavio skolinimo platformos ir (arba) neturi papildomos elektroninių pinigų įstaigos licencijos), nuomone šis bendrinis reikalavimas neatitinka kitų finansų įstaigų, teikiančių panašaus pobūdžio paslaugas, reguliavimo.

Reglamentas (ES) 2020/1503 dėl Europos sutelktinio finansavimo paslaugų verslui (ECSPR) teikėjų nenumato pareigos SFPT užtikrinti vidaus audito funkciją. Reglamento 12 straipsnio 2 dalies e punkte nustatyta, kad prašyme išduoti veiklos leidimą turi būti pateiktas būsimo sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjo valdymo tvarkos ir vidaus kontrolės mechanizmų, kuriais užtikrinamas Reglamento nuostatų laikymasis, įskaitant rizikos valdymo ir apskaitos procedūras, aprašymas, tačiau pats Reglamentas detaliau neapibrėžia, kas laikytina tokiais vidaus kontrolės mechanizmais. Šią sąvoką detalizuoja Komisijos deleguotojo Reglamento (ES) 2022/2112, kuriuo Reglamentas (ES) 2020/1503 papildomas techniniais reguliavimo standartais, 1 priedas. Jame vidaus kontrolės mechanizmų pavyzdžiais nurodomi tik atitikties užtikrinimo funkcijos ir rizikos valdymo funkcijos departamentai, ir tik tada, jei tokie yra įsteigti. Taigi, nei pačiame Reglamente (ES) 2020/1503, nei jo techniniuose reguliavimo standartuose vidaus kontrolės mechanizmai nėra siejami su privaloma vidaus audito funkcija – atskiros kontrolės funkcijos nurodomos tik kaip galimi vidaus kontrolės mechanizmų elementai, jeigu jos yra įsteigtos, o vidaus audito funkcija apskritai nėra įvardyta kaip privalomas SFPT vidaus kontrolės elementas.

Pažymėtina, kad Reglamentas (ES) 2020/1503 yra tiesiogiai taikomas ir nustato vienodus SFPT organizacinius bei veiklos leidimų išdavimo reikalavimus visoje Europos Sąjungoje. Reglamento 30 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad SFPT veiklos leidimų išdavimo reikalavimai turi būti vienodi, proporcingi ir tiesiogiai taikomi, o 33 konstatuojamojoje dalyje – kad, siekiant sudaryti sąlygas SFPT teikti paslaugas tarpvalstybiniu mastu nesusiduriant su skirtingomis taisyklėmis, valstybėms narėms neturėtų būti leidžiama nustatyti papildomų reikalavimų pagal Reglamentą veiklos leidimą gavusiems SFPT. FĮĮ 23 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas reikalavimas yra bendro pobūdžio ir taikomas visoms finansų įstaigoms, todėl SFPT atžvilgiu jis reikštų papildomą nacionalinį organizacinį reikalavimą, kurio Reglamentas (ES) 2020/1503 tiesiogiai nenumato.

Toks teisės normų santykis išplaukia ir iš paties FĮĮ. Jo 4 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad tais atvejais, kai Lietuvos Respublikos įstatymai ar Europos Sąjungos teisės aktai, reglamentuojantys finansinių paslaugų teikimą, nustato kitokias normas nei FĮĮ, taikomos tų teisės aktų normos. Reglamentas (ES) 2020/1503 kartu su jį papildančiais techniniais reguliavimo standartais yra būtent toks specialusis teisės aktas. Jis išsamiai reglamentuoja SFPT valdymo tvarką ir vidaus kontrolės mechanizmus, tačiau privalomos vidaus audito funkcijos nenumato. Todėl FĮĮ 23 straipsnio 1 dalis SFPT turėtų būti taikoma tik tiek, kiek ji nenustato papildomų, Reglamente nenumatytų organizacinių reikalavimų. Tokią pačią išvadą lemia ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika. Teismas yra išaiškinęs, kad valstybės narės gali priimti reglamentą įgyvendinančias priemones tik tada, kai jos nepažeidžia reglamento tiesioginio taikymo ir tik patikslina reglamentu suteiktos diskrecijos įgyvendinimą, nepažeisdamos jo nuostatų, o vertinant tokios nacionalinės priemonės leistinumą būtina nustatyti, ar reglamentas tokias priemones draudžia, nurodo ar leidžia priimti (2011 m. gruodžio 21 d. sprendimas byloje Danske Svineproducenter, C-316/10). Reglamentas (ES) 2020/1503 nesuteikia valstybėms narėms diskrecijos nustatyti papildomų SFPT vidaus kontrolės reikalavimų, o jo 33 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad papildomi reikalavimai neturėtų būti nustatomi.

Papildomai pažymime, kad priėmus Reglamentą (ES) 2020/1503, Lietuvos bankas perlicencijavimo metu vertino sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjų vidaus kontrolės mechanizmus, tačiau privalomos vidaus audito funkcijos nereikalavo. Lietuvos banko dokumento „2020 m. spalio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2020/1503 dėl Europos sutelktinio finansavimo paslaugų verslui teikėjų, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/1129 ir Direktyva (ES) 2019/1937, reikalavimai perlicencijuojamiems sutelktinio finansavimo platformų operatoriams“ dalyje „Vidaus kontrolės mechanizmai“ buvo reikalaujama pateikti informaciją apie vidaus kontrolės mechanizmus pagal Reglamento (ES) 2020/1503 12 straipsnio 2 dalies e punktą ir techninius reguliavimo standartus, nurodant atitikties užtikrinimo ir rizikos valdymo funkcijas, jeigu jos įsteigtos, tačiau vidaus audito funkcija kaip privalomas elementas nebuvo nurodytas. Tokia Lietuvos banko pozicija atitiko ir Reglamento (ES) 2020/1503 nuostatas. Taigi, perlicencijavimo metu vidaus audito funkcija Lietuvos banko nebuvo laikoma privaloma vidaus kontrolės mechanizmų dalimi. Todėl kitoks šio reikalavimo aiškinimas šiuo metu reikštų nukrypimą nuo ankstesnės Lietuvos banko praktikos, nors šiuo klausimu taikomas teisinis reguliavimas iš esmės nepasikeitė.

Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad vidaus audito funkcijos reikalavimas yra kildinamas konkrečiai iš nacionalinio reguliavimo, taikomo bendrai visoms finansų įstaigoms, o ne iš SFPT veiklą reglamentuojančių Europos Sąjungos teisės aktų. Kaip nurodyta pirmiau, Reglamentui (ES) 2020/1503 reglamentuojant SFPT organizacinius reikalavimus, toks bendrasis nacionalinis reikalavimas neturėtų būti taikomas visiems SFPT be išimčių. Tokiu principu yra sukuriamas griežtesnis teisinis reguliavimas nei kitiems panašaus veiklos modelio finansų rinkos dalyviams, nepagrindžiant to praktiniu rizikos lygio pasikeitimu. SFPT veikla pagal savo pobūdį yra artimiausia finansų maklerio įmonių (FMĮ), teikiančių ribotos apimties investicines paslaugas, veiklai. Šį panašumą patvirtina ir pats Reglamentas (ES) 2020/1503, kurio 2 straipsnio 1 dalies a punkto ii papunktyje sutelktinio finansavimo paslaugos apibrėžiamos tiesiogiai remiantis Direktyvos 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų (MiFID II) reglamentuojamomis investicinėmis paslaugomis – finansinių priemonių platinimu neįsipareigojant jų išplatinti ir klientų pavedimų priėmimu bei perdavimu. Abiejų rūšių subjektų veikla grindžiama tarpininkavimu tarp investuotojų ir finansavimo siekiančių subjektų, o investavimo riziką paprastai prisiima patys investuotojai. Be to, SFPT įprastai nevykdo prekybos savo sąskaita ir patys nesaugo klientų piniginių lėšų ar finansinių priemonių, jeigu šios funkcijos perduotos atitinkamas licencijas turintiems subjektams.

FMĮ reguliavimas numato, kad vidaus audito funkcijos taikymas turi būti siejamas su proporcingumo principu. Komisijos deleguotojo Reglamento (ES) 2017/565, kuriuo Direktyva 2014/65/ES

papildoma nuostatomis dėl investicinių įmonių organizacinių reikalavimų bei veiklos sąlygų, 24 straipsnyje aiškiai nustatyta, kad nepriklausoma vidaus audito funkcija turi būti sukurta ir palaikoma tik tada, kai tai tinkama ir proporcinga, atsižvelgiant į įmonės veiklos pobūdį, apimtį ir sudėtingumą. Proporcingumo kriterijų dar labiau detalizuoja 2021 m. lapkričio 22 d. Europos bankininkystės institucijos Gairės dėl vidaus valdymo pagal Direktyvą (ES) 2019/2034 (EBA/GL/2021/14), kurių pagal 2022 m. gegužės 10 d. Lietuvos banko finansų rinkos priežiūros komiteto sprendimo Nr. V 2022/(1.160.E-9004)-441-102 2 punktą turi laikytis FMĮ, išskyrus Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo 2 straipsnio 6^1 dalyje ir 3 straipsnio 38^2 dalyje nurodytas finansų maklerio įmones[1]. Gairių 20 punktas nustato, kad vertinant proporcingumo principo taikymą, turi būti atsižvelgiama į įmonės dydį (turtą, balansinius ir nebalansinius įsipareigojimus), veiklos pobūdį, mastą ir sudėtingumą, teikiamas paslaugas, valdomą ir saugomą klientų turtą, klientų pavedimų bei prekybos apimtis, veiklos geografiją, organizacinę, nuosavybės ir finansavimo struktūrą, verslo modelį, rizikos profilį, klientų tipus, finansinių priemonių sudėtingumą, perduotas vykdyti funkcijas ir naudojamas IT sistemas.

Toks pat proporcingumo principas taikomas ir kitiems finansų rinkos dalyviams. Suderintųjų kolektyvinio investavimo subjektų valdymo įmonėms (2010 m. liepos 1 d. Komisijos Direktyvos 2010/43/ES 11 straipsnio 1 dalis) ir alternatyviųjų kolektyvinio investavimo subjektų valdytojams (2012 m. gruodžio 19 d. Komisijos deleguotojo Reglamento (ES) Nr. 231/2013 62 straipsnio 1 dalis) nuolatinė vidaus audito funkcija privaloma tik tais atvejais, kai tai tinkama ir proporcinga atsižvelgiant į jų veiklos pobūdį, mastą ir sudėtingumą.

Taigi vidaus audito funkcijos reikalavimas visiems SFPT be išimčių būtų griežtesnis nei FMĮ, kolektyvinio investavimo subjektų valdytojams ir neatitiktų principo, kad tokiai pačiai veiklai ir rizikai turi būti taikomos tokios pačios taisyklės.

Papildomai atkreipiame dėmesį ir į tai, kad Finansų maklerio įmonių veiklos organizavimo ir investicinių paslaugų teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2018 m. birželio 20 d. nutarimu Nr. 03-111, 53 punktas numato, kad FMĮ turi Lietuvos bankui pateikti išorės auditoriaus ataskaitą, tačiau tik konkrečiai apie tai, ar tinkamai laikomasi klientams priklausančių finansinių priemonių ir (arba) pinigų lėšų saugojimo reikalavimų. SFPT tokių paslaugų neteikia.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome organizuoti bendrą susitikimą, kurio metu būtų aptartas SFPT vidaus audito funkcijos privalomumo klausimas. Jeigu yra pagrįstų ir Asociacijai nežinomų aplinkybių, dėl kurių turi būti nukrypstama nuo Reglamento (ES) 2020/1503 ir turi būti taikoma audito funkcija, tuomet kviečiame aptarti galimus proporcingumo kriterijus, kurie, vadovaujantis FMĮ, suderintųjų kolektyvinio investavimo subjektų valdymo įmonių ir alternatyviųjų kolektyvinio investavimo subjektų valdytojų pavyzdžiu, būtų taikomi sprendžiant dėl SFPT vidaus audito funkcijos ir jos apimties.

Administracijos direktorė Greta Ranonytė

[1]Didelės arba tam tikroms bankų grupėms priklausančios investicinės įmonės, kurios vykdo sandorius savo sąskaita ir organizuoja finansinių priemonių emisiją ir vykdymą ir (arba) išplatinimą įsipareigojus supirkti likutį ir kurioms taikomas Reglamentas (ES) Nr. 575/2013 (CRR); *arba* mažos ir tarpusavio sąsajų neturinčios finansų maklerio įmonės